

An © 2017 Gannas

Gorsedh 2017

Gorsedh Kernow a vydh synsys hevlvna dhe Gastell Lannstevan, dohajydhweyth, dy' Sadorn an 2^a a vis-Gwynngala.

Hag yn dydhyow an seythun kyns y fydh diskwedhyansow an Esedhvos Kernewek y'n keth tre ma.

Pella kedhlow a vydh kesvys yn gwasva an Orsedh gorsedhkernow.org.uk

Lannstevan: gwel an kastell

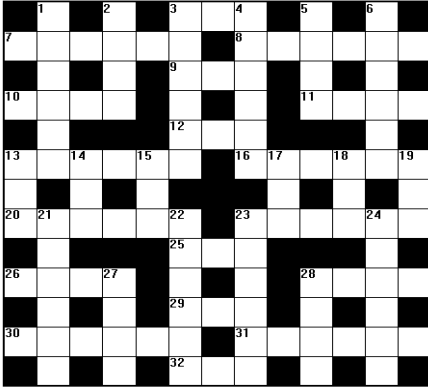
Emily Hobhouse

Emily Hobhouse o Kernewes a vri meur ha tewlys lemmyn yw drehevel men-kov dhedhi yn Sen Iv, tyller may feu genys yn 1860. Derivas folenn 7.

An Gannas niver 488
Mis-Est 2017 dyllys
gans © Kowethas an
Yeth Kernewek ISSN
1485 705X

Krowseryow
gans Ray Edwards

a-dreus:

3. An mis ma (3)
7. Shyndya (6)
8. An spas a-ughon (6)
9. Toell (3)
10. Bras (4)
11. Metol kyns pelys yn Kernow (4)
12. An pyth a lesk (3)
13. An nos ma (6)
16. Krevhe (6)
20. Ugens heb tri (6)
23. Merwel yn dowr (6)
25. Daffar menestrouthi (war-lergh lytherennans gerlyver N. Williams) (3)
26. Son hager (4)
28. Dekkweyth deg (4)
29. ... *ha tru!* (3)
30. Esow (6)
31. Chi (6)
32. *Deun alemma dhe'n ... Rudh,* (OM 1622) (3)

war-nans:

1. Rekna (6)
2. Heb wow (4)
3. Goeles an vysaj (6)
4. Daffar menestrouthi Keltek (6)
5. Budhynn (4)
6. Keffrys (6)
13. Edhen a gar dowr (3)
14. Neb a veu sawys a'n Liv (3)
15. Tyller annedhys (3)
17. Davas benow yn Sowsnek (3)
18. Gwayans an mor ow sywya an loer (3)
19. A-bervedh (3)
21. Mans (6)
22. Edhen yw tokyn kres (6)
23. Ny yll klewes (6)
24. Diyskynnysi (6)
27. Tyller rag dyski (4)
28. Pur wynn (4)

Gorthybow dhe'n krowseryow mis-Gortheren 2017

Folenn Steronieth

gans Rod Lyon a vydh kevys
war folenn 12 an mis ma

Lyther a Alban

a-dhiworth Yowann Byghan

(agan kesskriker arbennik albanek)

An Lethwas Teg

Tommy ‘Big Tam’ Connery o lethwas yn Dùn Eideann. Genys veu yn 1930 yn rannji dew-jambour dhe Fountainbridge, ranndir diwysyansel ogas dhe’n *Union Canal Basin* (Bason Dowlgleudh an Kesunyans), le mayth esa pup-prys yn ogas fler krev an *Scottish and Newcastle Breweries* (Bragjiow Alban ha Newcastle). Y feu genys broder yowynka dhodho, henwys Neil, yn 1938. Henwyn y das ha’y vamm o Joseph hag Euphemia, po Joe hag Effie. Joe o lewyer-kert hag Effie o karthores. Nyns esa meur a arghans dhe’n teylu.

Ny ylli ev pesya yn skol awos fowt a arghans, ytho ev a dhallathas avel lethwas hwath yowynk. A-wosa, ev a spenas kors berr y’n Lu-Lestri Ryel, le may hwodhevis goliow byw an glas kyns bos gordhyllys awos klavder. Tommy a dhallathas ober pella avel gwithyas-bywnans dhe’n poll neuvya dhe Portobello.

Den yowynk marthys teg ova, hwegh troes-hys ha diw veusva y ughelder, du y wols, ha lies huni a verkyas y semlans; ytho neb termyn a-wosa ev a dhallathas ober hwath pella dhe’n Kollji Art avel model yn klassow-gorthugher.

Ena, dre happ, ev a vetyas orth an wariores Anna Neagle, hag a hwila gwarioryon nowydh rag ilowari dhe’n Gwaridi Empire yn kever An Vyghternes Victoria henwys *Sixty Glorious Years* (Tri-Ugens Blydhen Loryus). An unn gorholedh o bos den hwegh troes-hys y ughelder ha den fest teg, ha Tommy o an dhew.

Nyns o res dhodho kewsel na kana ger vyth oll. Heb mar, ev a grysi bos an ober na fest es, milweyth esya ages delivra leth po bos model art, hag yndella y tallathas y resegra avel gwariet. Hag Anna ow kasa Dùn Eideann rag torn pella an ilowari, Tommy eth gensi. Kyns pell, yn 1954, ev a vetyas orth an gwariet Michael Caine, ha’n dhew re beu kowetha ogas nans yw lies blydhen.

Dehweles dhe Alban a wrug gans hanow nowydh. Nyns o Thomas ‘Big Tam’ Sean Connery namoy, Lemmy yn yth ova Sean Connery yn sempel. Wosa niver a oberow byghan yn gwariow divers, ev a waynyas y ober an moyha dhe les yn y resegra, henn o James Bond, dhe dhalleth an dhegblydhen nowydh. Ev o an penngwariet y’n kynsa pypm fylm James Bond, Dr. No (1962), From Russia with Love (1963), Goldfinger (1964), Thunderball (1965) ha You Only Live Twice (1967), hag arta yn Diamonds Are Forever (1971) ha Never Say Never Again (1983). Yn

mysk y fylmow erell a vri yw The Name of the Rose, Indiana Jones and the Last Crusade, The Hunt for Red October, Murder on the Orient Express, ha The Rock.

Yn despit dh'y er-da ha dh'y wolusogneth, ha dh'y varhogieth avel 'Syrrr Sean' res dhodho yn 2000, Connery a bes avel Alban kemmyn. Ev a omvyskas yn kesstrif an dhreheveloryongorholoyon dhe Clydeside yn 1970, ha dos ha bos koweth da Jimmy Reid, an ordenor kemmynegorek. Ev re beu trigys tramor nans yw lies blydhen, mes ynter 1997/1998 ha 2002/2003 ev a wrug pe a-vodh £3.7 milvil yn toll-wober dhe'n R.U. Ev a'n jeves doktourieth a Bennskol Sen Andrew awos y skoedhyans adhyskans yn Alban. Ev yw esel ha skoedhyer an SNP (Parti Kenedhlek Alba). Ev re leveris, mar kwra Alban dos ha bos anserghek, ev a a dhehwel ha triga yn Alban arta, dhe'n lyha rag misyow an hav!

Mernans yn Kylgh
hwedhel gans Jowann Richards

Chaptra Dewdhek

An penn-hwitherer a boesas war-dhelergh yn y esedh, ha leverel, 'Lemmyn, Mark, lavar dhymmo vy an pyth a hwarva y'n kas ma. My a woer an hwedhel yn kever an tyller, ha'n moldrans, mes ny wonn yn kever an pythow a'th hembraonkas dhe'n moldrer y honan.'

Yth esa y'n soedhva an penn-hwitherer y honan, an hwitherer, Serjont Matthews ha Konstabel Dan Tregloan.

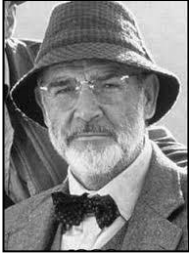
'Wel, syrr,' yn-medh an hwitherer, ow mires a-dro dhe'n dus erell esa a'ga esedh yn stevell, 'my a wra dalleth, ha martesen gwell via mar lever tus erell an hwedhel diwettha. Wel, lemmyn, ty a wel, yth esa niver a dus a ylli bos an moldrer, unn dorn.'

Ev a gemmeras yn-bann y notennow. 'Y'n kynsa, yth esa an skajynn, Harry Wilson. Lemmyn, yth esa Harry Wilson y'n tyller ewn, dhe'n eur ewn. Mes, ny yllsyn ni kavoes unn tamm a skila prag y hwrussa ev gul an drogober. Yth esa arghans warnodho, hag ev a leveris y hwrug Mestresik Hendry ri an arghans dhodho. Hi a leveris dhyn ni bos henna gwir. Ev a leveris dhyn ev dhe gavoës an kota y'n eglos, ha gasa an kota dhe goedha yn ogas. Mes ni a gavas an kota war dir David Angrave, nep-pell dhe-ves, ha dell heveli dhyn, nyns esa skila vyth rag gow gans Harry Wilson a-dro neppyth a'n par na. Na, nyns esa travyth dhe worra mell dhe vell y'n kas ma. Ni

Sean
Connery
avel
James
Bond

hag
avel
Indiana
Jones

a'n dellos dhe wari.'

'Lemmy'n,' a leveris an hwithrer, 'res o dhyn ni prederi yn kever neb skajynn arall. Mes nyns o henna tybyans gwell, rag ny via sin a nebonan a'n par na, ha ny veu ledrys travyth diworth an korf. Dell heveli dhyn ni, an moldrer o den a wodhya y fedha Edward Collett ena, yn kylghyow, y'n termyn na.'

An hwithrer a besyas, 'Lemmy'n, ni a dheu dhe'n tiek, David Angrave. Den koynt yn hwir yw henna. David Angrave a leveris dhyn ni ev dhe vos ogas dhe'n eglos dhe dheg eur, hag ev a glewas son a garregi ow koedha. Ev a welas, dell leveris ev, korf a'y worwedh war an dor y'n eglos. Ev a glewas son a levow, ha mos dhe-ves.'

Ev a hedhis, pols byghan. 'Lemmy'n, syrr, an pythow a leveris David Angrave yw koynt dres eghenn. Ny akordsons i gans derivadow diworth an dus erell. Yth esa Edward Collett y'n kamp hendhyskoniethel dhe dheg eur, heb dhout. Ny goedhas karregi y'n eglos an nos na. Ynwedh, ny wrug tus dos dhe'n eglos, ow karma ena. Nyns yw es - na fur, martesen - krysi travyth a leveris David Angrave. Ynwedh, ev a leveris ev dhe weles - po gwell, ev a leveris y tybis gweles - Peter Fry ogas dhe'n eglos, y'n eur na. O henna fantasi ynwedh? Nyns o es godhvos.'

'Lemmy'n,' a besyas Mark Jenkins, 'ni a dheu dhe'n govynn "A wrug Angrave an moldrans y honan?" Wel, y'n kynsa le, ni a woer nag o Angrave koweth dhe Collett, ha nyns o ev unnver a-dro dhe'n kleudhyans. Mes nyns yw Angrave koweth dhe Fry, byth na moy nyns yw ev koweth dhe dhenvyth y'n

dreveglos. Mes, an kaletter o hemma; mar pe Angrave an moldrer, prag y hwrug ev gul dhyn ni attendya dhodho dre'n hwedhel koynt na a-dro dhe'n karregi, ha'n eur gamm?'

'Pyth yn kever a kota?' a wovynnas an penn-hwitherer. 'Ty a leveris dhymm bos an kota kevys nep-pell dhe-ves a'n eglos, war dir Angrave, dell grysav.'

'Gwir, syrr. Henn o koynt, yn hwir. Ni a ombrederis an dra, ha dell heveli dhyn, po Angrave a'n gasas dhe goedha hag ev ow mos tre wosa an moldrans, po nep den arall a'n gorras ena dhe worra an kabel warnodho.'

'Ya, my a wel. Ke yn-rag, Mark.'

'Yn fordh arall, syrr, martesen yth esa Angrave ow hwilas gorra kabel war Fry. Ev a leveris y tybis ev gweles Fry ogas dhe'n eglos dhe bymp mynysenn dhe dheg.'

'Gwir,' yn-medh an penn-hwitherer, yn unn ombrederi.

'Wel, syrr, tra arall yw hemma,' a besyas Matthews. 'My a leveris kyns, bos res dhe'n moldrer bos nebonan a wodhya y fia Collett ogas dhe'n eglos an nos na. Wel, dell heveli dhyn, ny wodhya Angrave henna. Fatell ylli ev gul henna? Hag ynwedh, an moldrer a wiskas kota Fry rag gwitha y dhillas y honan. Fatell ylli Angrave godhvos bos kota gwiw yn ogas?'

'Pur dha, Mark. Ytho, yth esa - Fry?'

'Yn hwir, syrr. Ha lemmy'n, martesen gwell via my dhe asa Serjont Matthews dhe besya an hwedhel. Ev ha Konstabel Tregloan a wrug rann vrasa an gwrians yn kever henna. Bill?'

'Meur ras, syrr,' a leveris an serjont. 'Wel, syrr, kettell wrussyn ni dalleth

hwithra Fry, ny a dhiskudhas niver a draow. Y'n kynsa le, an kota. Fry a leveris dhyn ni ev dhe wiska an kota unn myttin a-gynsow y'n mes ogas dhe'n kylghyow. Pan doemmhas an jydth, ev a dhiwiskas an kota, dell leveris ev, ha'y worra war ge. Ev a leveris bos an kota gyllys an jydth nessa.

'Lemmyn, syrr, Konstabel Tregloan a hwithras derivasow an gewer, ha diskudha an myttinyow dhe vos toemm lowr nans o nebes seythunyow, ha rag henna nys esa edhomm rag kota mann. Ynwedh, an studhyores, Sharon Mitchell a leveris dhyn bos an kota war an ke pan dhrehedhas an bagas an kamp, an nessa dydh. Ytho, Fry re gammdybsa poken ev re lavarsa gow. Mars o gow, prag?'

An serjont a hedhis, mes ny gewsis denyth, hag ev a besyas, 'Lemmyn, Angrave a leveris dhyn ev dhe dybi bos Fry ogas dhe'n eglos, pypm mynysenn dhe dheg. Mars o henna gwir, ha mars yw Fry an moldrer, fatell ylli ev godhvos y to Collett ena yn skon, an nos na? Henn o kaletter dhyn ni, yn kynsa. Ena, Dan - Konstabel Tregloan omma - eth dhe gewsel orth an dus y'n kamp hendhyskoniethel arta. Ev a wovynnas unn govynn pella orth Dr. Andrew Pearse, ha kavoes gorthyp o pur dhe les. Peter Fry o onan a'n bagas esa ow keskewsel a-dro dhe'n kleudhyans an nos na. Ev a asas an kamp dhe gwarter dhe dheg, ow leverel bos hwans dhodho mos tre. Ny gewsis denyth yn kever hemma kyns, "drefenn na wovynnas denyth yn kever an dra", dell leveris Pearse dhe Dan.'

'Ytho,' a leveris an penn-hwithrer, 'Fry a wodhya bos Collett y'n kamp ena,

hag ev a wodhya y fedha ev ogas dhe'n eglos pan dhallathas yn hyns tre.'

'Yn hwir, syrr. Hag ev a wodhya ynwedh bos an eglos war an gwella fordh tre rag Collett. Lemmyn, yn kever Valerie Fry. Hi a leveris dhyn hi dhe vos dh'y gweli a-varr, ha kemmeres pellennik-gosk. Hi re lavarsa hi dhe vos pur skwith. Martesen Peter Fry re rosa pellennik-gosk arall dhedhi heb hi dh'y wodhvos. Ena, pan dhehwelis Fry, ev a's difunas, ha leverel hy bos deg eur. Yn hwir, unnek eur o moy ewn.'

'Ha'n kota, serjont?'

'A - an kota, syrr. Wel, ni a brederis dell syw: res o dhodho gwiska kota rag gwitha y dhillas, hag yth esa kota koth dhodho seulabrys. Ev a'n gorras yn le gwiw rag kavoes an kota arta, ha gasa an kota diwettha war dir Angrave, kyns ev dhe vos tre.'

'Serjont, pyth yn kever skila?' a wovynnas an penn-hwithrer.

'Wel, syrr, ni a dhismygis ni dhe wodhvos an skila; ny vynna Fry gasa dhe dhenvyth kewsel gans y wreg, hag ev dhe-ves, gogrys dres eghenn a dhallathas ha sostena dout yn kever y wreg hag Edward Collett. Dell hevel dhymmo vy, nys esa skila lowr rag an gogrys; Valerie Fry yw benyn nebes foll, ha gwariiek, martesen, mes nys yw hi skout, dell grysav. Mes an dout a devi yn y vrys, bys pan eth ev ha bos den mes a'y rewl.'

'Mes, serjont, martesen henn yw gwir - ha dell hevel dhymm gwirhevelep y - mes bys y'n le ma, dell grysav, nys yw an kas a-dreus Fry moy es dismyk - dismyk sotel, martesen, mes dismyk, despit dhe henna. Pyth yn kever prov?'

‘Henn o kaletter arall, syrr, ha kaletter bras yn hwir. Rag henna, dell heveli yth o res dhyn ni gul neppyth dhe ynnia Fry dhe dhiskwedhes y nas wir. My a dhallathas mos dh’y ji, ha diskudha ev dhe vos serrys yn kever henna. Nammna wrug ev erghi na wrussen vy mos dhe’n ji hag ev dhe-ves. Rag henna, my a bellgewis pan esa ev yn-mes a’n chi, diw po teyr gweyth, ha wor’tiwedh, my eth dhe’n chi arta, ow kasa Konstabel Tregloan yn-dann gel. Ty a woer penn an hwedhel, syrr.’

‘Wel, tus-jentyl,’ yn-medh an penn-hwithrer, yn unn vinhwerthin, ‘res yw dhymm keslowenhe dhywgh, heb dhout. Ober pur dha.

Emily Hobhouse Kernewes a Vri

Michael Smith a skrif dhyn ow leverel bos towl drehevel man-kov dhe Emily Hobhouse dhe Eglos Sen Iv, ogas dhe Lyskerrys. Ev re beu owth oberi gans an towl teyr blydhen ha hanter. Oll an furvlennow ha paperweyth re beu gorfennys ha delinyansow an desin a’s teves kummyas rag bos drehevys an men-kov yn Eglos Sen Iv.

Michael a lever bos lemmyn an termyn kalessa rag sevel £20,000. Ev re igoras folenn dhe:

<https://www.gofundme.com/a-memorial-for-emily-hobhouse>

Emily a veu genys yn Sen Iv dhe’n 9^{ves} a vis Metheven 1860. Hy mamm o esel an teylu Trelawny ha’y thas o pronter a dheuth ha bos an kynsa

Arghdyagon Bosvenegh. Yn 1895 pan verwis hy thas Emily eth dhe Minnesota rag ri gweres dhe yegheswith an dus-bal gernewek esa owth oberi ena.

Lies esel hy theylu o livrel hag erbynn bresel ha pan dhallathas Nessa Bresel Anglo-Boer yn 1869, Emily a ros gweres yn Sothafrika, dre vras dhe venynes ha fleghes a veu prisonys yn kampow an governans predennek. Hi a gavas studh an werin fest boghosek.

Kristones wir o hi a spyrys dengarel¹ ha gourores² yn lagas an dus esa ow kodhevel ena ha hi a sawyas milyow a vywnansow. Mes yn Chi an Gemmynyon yn Loundres, Kitchener a’s gelwis ‘traytores’ drefenn hi dhe gewsel krev erbynn fellder an governans yn Pow Sows. Dre gonter an dus afrikaansek a’s gelwi An El a Gerensa.

Emily a verwis yn Loundres dhe’n 8^{ves} a vis-Metheven 1926. Hy lusu a veu ynkleudhys dhe’n men-kov kenedhlek dhe Bloemfonteign le may teuth ha kyni ugens mil a dus.

Yma derivas hir ha da a-dro dhe Emily dhe Wikipedia.

Pella kedhlow war an kaskyrgh diworth:

michaelsmith408@btinternet.com

Emily yn 1902

¹ dengarel, hg, *humanitarian*; Kembrek ‘dyngarol’

² gorour, *hero*; goroures, *heroine*

Servisyow Eglos dydhyasow avisys

An Revrond Chenon Jane Kneebone a dhannvon kedhlow a-dro dhe servisyow mis-Gwynngala a dheu:

an 4^a a-vis Gwynngala Eglos Sen Maria Lannstevan, Gwesperow an Orsedh

an 10^{ves} a-vis Gwynngala Eglos an Bluw Tresulwedhen. Goldheys.

an 17^{ves} a-vis Gwynngala Chapel Methodek Sen Yv, Goldheys

Pella derivadow a-dhiworth:

Rev Chenon Jane Kneebone

☎ 01637 873135

☎ 07966 703924

janekneebone@gmail.com

Nawbedrek

A yll'ta dismygi an ger a naw lytherenn? Py lies ger a moy es 3 lytherenn a yll'ta kavoes, res yw dhis devnydhya pub lytherenn unnweyth yn pub ger ha res yw dhis devnydhya an lytherenn yn kres an predrek yn pub ger.

F	D	A
O	A	M
M	W	L

gorthyp mis-Gortheren 2017; **yntredhon**

Gwerthji Kernewek

Soweth an gwerthji 'Keskwesel' dhe 24 Plen an Varghas, Ryskammel, yw deges lemmyn mes y hyllir prena Iyvrow Kernewek heb mar diworth 'Kowsva' – pella derivadow y'n folennik 'Klew'!

Kowsva yw igor dydhyow Lun, Mergher, Gwener ha Sadorn ynter 10 ha 13 eur ☎ 01209 718999; pella derivadow diworth:

www.cornish-language.org

argemmynn:

Radyo an Gernewegva

Radyo an Gernewegva yw towlenn radyo yn Kernewek pub seythun; restrys yw gans **Matthi Clarke** ha dell leverir yth yw an gwella ilow ha kows y'gan taves kernewek. Y hyllir goslowes orth:

www.anradyo.com

An Nowodhow

Nowodhow berr yn Kernewek yw dyllys gans Radyo Kernow dhe 5 eur dy'Sul. Geryow an dowlenn a yll bos redys, ha pryntys, diworth gwiasva Kowethas an Yeth Kernewek:

www.cornish-language.org

Maglennow gans Mary Sutcliffe

An hwedhel gwir ma a veu derivys y'n paper-nowodhow – *'The People's Magazine'* - y'n vlydhen 1872 gans den-bal koth. Yth esa y'n bal kowfordh ogas dhe vilder hy hirdir, mes ynni yth esa lett a neb sort. Kaptan an bal a worhemmynnas an dus-bal dhe gemmeres a-ves an lett ma. I a dewlis prenn ha'n chons a goedhas war Will Thomas. Ev a entras y'n gowfordh. Y vatys a'n gwelas ow mones ynni, ha mes a wel yn skochfordh, mes i a dybi ev dhe gwitya owth yskynna an skeulyow yn penn arall ha ny brederens i yn y gever namoy.

Mata Will, Jakka y hanow, ow kerdhes dhe-dre a vetyas orth gwreg Will Thomas y'n stret, hy baban yn hy diwvreg. Ev a hedhis ha'n venyn a wovynnas mar kwelsa ev hy gour. Jakka a worthybis martesen Will dhe dhos nebes mynysennow a-dhelergh. Mes lemmyn, prederus o ev, hag ev a dreylyas dhelergh ha govynn orth y vatys yn kever Will. Mes denvyth ny'n gwelsa.

'Martesen ev a hedhis yn Lusowan dhe geskewsel gans y ewnter,' a brofyas nebonan. Ha henna, dell heveli, o gwirhaval. Den pur fur o an ewnter ha Will a geskewsi ganso yn fenowgh.

Mes a-dhiwedhes y'n gorthugher, gwreg Will a dheuth dhe dharas Jakka, gwannliwek ha prederus hy bejeth. Ny dhehwelsa Will dhe-dre. Martesen Jakka a allsa hy gweres.

A-dhesempis Jakka a dybis, 'ev wy

maglennys y'n bal, y'n gowfordh!'

Ev a boenyas skaffa galla dhe elwel oll an dus-bal a oberi gans Will, rag y gavoës, hag i eth dhe'n bal. Jakka a brofyas bos bodhek dhe hwilas Will. Ev a entras y'n skochfordh isel. Mes browagh a'n sesyas. Yth esa y golonn ow frappya yn uskis hag yth esa bannaghow bras a hwys orth y vejeth. Ev a bedrevas a-hys an gowfordh ow kwaytyas pub mynysenn kavoes korf marow Will Thomas. Ev a vynna arta hag arta dehweles dhe'n shafta, mes tybyans y sos a'n ynnias pesya. A dermyn dhe dermyn ev a elwis hanow an den kellys, mes y arm ny sordyas gorthyp, dason y lev y honan hepken ow seni koynt ha truedhek.

Jakka re bedrevasa ogas dhe hanter mildir pan glewas ev skrij gwann. Ev re waytsa tokyn a vos Will hwath yn fyw. An skrij a dhassonas yn desper dres an gowfordh; Jakka a armas yn ughel avel gorthyp bos gweres ow tos. Ev a bedrevasa skonna ages kyns. Er nebes mynysennow, ev a glewas dyenans pitethus ha godhvos ev dhe nesa le mayth esa an den kellys. Wostiwedh, ow stroetha dres an rann an moyha kul a'n dremenva ev a dhrehedhas Will, ow korwedha glens yn toll gans koedh a dhor warnodho.

Yth esa ev a'y worwedh fast war y enep, owth ynklina y vejeth mar voghes dell ylli hy gwaya rag lettya dowr an gover byghan owth entra yn y anow ha'y veudhi. Jakka a gonvedhas bos Will yn angoes ha diwiska y gryspows ha'y gorra rag skoedhya elgeth Will. Ena Jakka a ros dhodho nebes bannaghow brandi.

'Gwellha dha jer,' yn-medh Jakka.

‘My a wra hedhes gweres.’

Will a bledyas yn truedhek, ‘Na’m gas.’ Jakka a gonvedhas y fedha skruthus rag Will dehweles y sos ha’n lugarn ow mos dhe-ves arta. Byttegyns, nyns esa fordh arall ha pan leveris ev nag esa govennek dhodho marnas a’y sawya, Will a leveris ‘Ytho, ke, Jakka, ha Duwr’soenno dhis.’

Ytho Jakka eth ha ledya an dus-bal erell di. Pur gales yw tenna yn-mes begh bras a dhor yn kowfordh gul kyns bos marow an gwas yn-danno. Pur vyghan o aga gwaytyans dhe hembraonk Will yn fyw, mes i oll a oberas yn fyrv, oll freth dhe wul aga thorn.

An nessa dydh, a-dhiwedhes, i a dhug Will yn-mes a’n bal. Meur a dus a dybis y vos marow, mes kamm ens i. Wosa meur a ouryow ev a igoras y dhewlagas ha gweles y wreg ow mires orto. Meur a visyow a bassyas kyns ev dhe alloes oberi gans y vatys arta, mes wostiwedh ev a dhaskavas. Euthyk re bia y berthyans, mes, arta, fydyhans an den-bal yn y vatys re bia justifiys.

Notenn Ramasek

Yethow a dreyl hag a janj heb mar dres an blydhynyow hag yma edhomm a eryow nowydh yn pub taves, ha syns y’ga mysk, Kernewek.

Mes bedhen war nag yw hemma gwrys dre sowsnekheans agan yeth.

Unn ensampel may hyllyn bos war yw lavarow gans ‘honan’ ynna.

Lavarow Sowsnek a syns ynna rag ensampel ‘*on your own*’, ‘*by yourself*’ hag erell, mes yn Kernewek nyns yw

treyls ‘*on*’ po ‘*by*’, marnas ‘honan’ wosa an hanow-gwann perghennus: ‘ow’, ‘dha’, ‘y’, ‘hy’, ‘aga’, ‘agas’, ‘aga’.

Nebes ensamplo diworth an tekstow; meur ras dhe **Polin Pris** a’ga hwithra:

On your own/by yourself:

PC 89

My a vynn mos ow honan war an pynakyl yn-bann dhe esedha
BM 1960

Hag ena prest nos ha dydh,
y honan oll ev a vydh,
y voes ha sosten nebes.

CW 383

Tra voredhek yw sertain
gweles Adam y honan heb kowethes.

RD 642

Gwell yw dhywgh hwi mones agas
honan dhe’n dhow vaw.

OM 95

Nyns yw da yn pur sertain
bones unn den y honan,
heb koweth po kowethes

On yourself/for yourself

PC 2640

Myrghes a Yerusalem,
na oelewgh, na wrewgh drem
warnav vy, nagonan vyth;
saw warnowgh agas honan
PAA 6

An paynys a wodhevis,
ny veu ragdho y honan.

PAA 169

Oelewgh rag agas fleghes,
ha ragowgh agas honan.

Fenten pur dha yw an tekstow koth
ha gwell via aga hwithra yn tiwysyk.

Yeth an Werin

Perthyn kov y fydh an kynsa Yeth an Werin yn Essa dy'Lun an 7^{ves} a vis-Est yn diwotti An Maw-Arader, dhe 7 eur.

Tylleryow rag kuntellesow erell Yeth an Werin yw dyllys y'n folennik 'Klew'.

gwaynyoryon 2016

Kesstrif Lyennek

Lyvrow henwys rag an klassow yn yeth kernewek yn kesstrifow Holyer an Gov, restrys gans Gorsedh Kernow yw par dell syw:

Klass1.0, Lyvrow Kernewek rag Dyskans:

A Learners' Cornish Dictionary in the Standard Written Form (Gerlyver Kernewek rag Dyskoryon y'n Furv Skrifys Savonek) pennskriker **Steve Harris**, dyllys gans Ors Sempel ha'n Kylgh Kernewek;

Fardell Tir ha Taves, Asnodhow rag Skolyow, pennskrifores **Pat Parry**, dyllys gans Kowethas an Yeth Kernewek.

Klass 1.2, Lyvrow yn Kernewek rag tevesigyon:

An Kevreyth Howlek gans **Rod Lyon**, dyllys gans Kesva an Taves Kernewek;

Tenkys gans **Rod Lyon**, dyllys gans Kesva an Taves Kernewek;

Govenek a'gan beus dyllo henwyn an waynyoryon ha skeusennow diworth an solempnita yn Truru synsys yn mis-Gortheren.

An Gannas 2017

An Gannas yw dyllys pub mis gans **Kowethas an Yeth Kernewek**.
Skrifennyas an Kowethas yw Tim Hambly, 12 Stret an Duk, Lannstevan Wartha, Kernow, PL15 HD ☎ 01566 773716:

skrifennyas@btinternet.com

Pennskriker An Gannas yw Graham Sandercock hag yw lowen degemmeres erthyglow ha skeusennow dhe vos dyllys:

grahamsandercock@blueyonder.co.uk

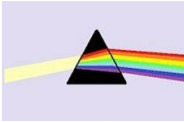

An Gannas 2017

Folenn Steronieth gans Rod Lyon

Spektroskopieth – 01

Y'n Oesow Kres, pan veu golow an Howl dannvenys dre brysm, y feu kevys y torras an prysm an golow yn liwyow dyffrans, kepar dell yw diskwedhys a-woeles:

Tus a brederi pup-prys bos perfydh golow an Howl ha'n liwyow dyffrans diskwedhys wosa an golow dhe bassya der an prysm o dre neb anperfydhder yn gweder an prysm.

Mes unn den a vri, Syrr Isaac Newton, ny wrussa degemmeres an tybyans ma hag ev a erviras previ bos henna kamm.

Yn 1672, ev a bassyas dewynn a wolow dre brysm yn unn derri an dewynn yn liwyow dhe dhiskwedhes an pyth a henwis ev 'An Spektrum'. Ena ev a synsis nessa prysm orth an elin ewn may hwrug oll an liwyow diworth an kynsa prysm passya dredho. An pyth a gevis ev o an pyth a dhesevis – an golow a dheuth yn-mes an nessa prysm ma avel golow gwynn.

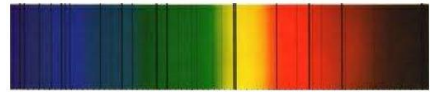

An golow dell bass dre dhew brysm

Newton re brovsa fatell o golow an howl gwrys a pub liw an gammneves.

Skon, yth esa fisegydhyon ow studhya golow ha'y natur hag yn 1802, William Hyde Woolaston a dhrehevis *spektrometer* hag a gomprenhdyas lens dhe fogella spektrum an Howl war skrin.

Pan wrug ev hemma, ev a welas na veu an liwyow omlesys yn kompes, mes i a's teva bondow tewl y'ga mysk. Ena yn 1815 an fisegydh almaynek Joseph Fraunhofer a hwithras pella spektrum an Howl hag ev a gevis a-dro dhe 600 linenn dewl hag yw lemmyn aswonny avel 'linennow Fraunhofer' po 'linennow sugnans'.

Spektrum an Howl

Pyth yw 'linennow sugnans'? My a wra leverel dhywgh y'n mis a dheu.

An Ebron mis Est

Mis Est an 7ves dhe 18 eur 20 myn. GMT a wra gweles difyk rannel an Loer. Y fydh hwath golow dydh ha semlant an Loer a vydh dell yw diskwedhys a-woeles.

Difyk rannel an Loer